

Hirdetési feltételek:
 Egész évre 6 ft. —
 Fél évre 3 ft. —
 Évnyelvre 1 ft. 50 kr.
 Előzeteski lehet, csupán a kiadó híva-
 talban B-Gyarmaton.
 A lap szellemi részére s a nyiltárra vo-
 nalakozó minden közlemények a szerkesz-
 tőbe küldendők.

NÓGRÁDI LAPOK

Hirdetési díja:
 Öt hasábol petil sor 5 kr
 Bélyeg minden beiktatásnál . . . 30 kr
 Nyilt tér garmond sora 30 kr
 Hirdetéseket felvessz a kiadó. Nagyobb
 és többesüri hirdetések jutányosan esz-
 kösítetnek.
 Előzeteski pászok, reklamációk és hird-
 tések a kiadóhoz tartoznak.

politikai, társadalmi és közgazdasági hetilap.

B-Gyarmat augusztus 1.

A politikai szélcsend eseményte-
 len napjaiban, midőn a holt idény
 nyomasztó hatása észrevehető pan-
 gát eredményez s a furdók keresett
 hűsbe úzi ugy a magasabb politika
 istézőit, mint azon kisebb prófétákat,
 kik szűkebb körben úzik a játékok s
 öntetazóleg keresik az archimédesi
 pontot, melyből kifordíthatni vélik
 a világot sarkaiból: a hírlapiró há-
 lásabb tört keres s alkalmat veaz
 magának oly kérdések szellőztetésére,
 melyeket egyébkor az események ro-
 hamos fejlődése végkép lezorit a
 napi rendről.

Beszél azon tengeri kigyóról, melyet
 magyar társadalmi életnek ne-
 veznek, de mely inkább a hírlapok
 falánk hasábjain, a röpiratok türel-
 mése lapjain, a népszónokok hosszú
 léro oroszított beszédeiben s a vár-
 mesebb reményűek agyában létezik
 inkább, mint a valóságban; — de
 azért nem felesleges érről a tengeri
 kigyóról legalább mindannyiszor be-
 szélni, midőn egyébről ugy is süket
 füleknek beszélnék, midőn a köz-
 élet lassú luktetése mellett annak
 hiányát kétszeresen érezzük, s midőn
 annak szükségét ezer érdek teszi
 érezhetővé.

Napjainkban, midőn a műveltebb
 nemzetek már kinőttek a gyermek-
 korból s önállóakká lőnek, semhogy
 könnyű szerrel vezethesse őket bár-
 mily című hatalom járszalagon, a
 társadalom hatalommá fejlődött, ha-
 talommá, melynek nagyságától függ
 magának a nemzetnek nagysága, te-
 kintélye, mely inkább örökődik az
 együttélhetés feltételei felett, mint a
 szuronyos fegyver, s mely inkább
 van hivatala a nemzetek belkérde-
 seinek megoldására, mint maga a
 nép kebeléből kiemelkedett kormány.

A társadalom azonban csak mű-
 velt és vagyonos nemzetnél fejlőd-
 hetik oly hatalommá, milyenné an-
 nak fejlődnie kell, hogy képesítve
 legyen a reá váró feladatok betöl-
 tésére.

Fájdalom nálunk épen e két té-
 nyező hiányzik: műveltség és vagyon,
 ezért tehetetlen, ezért lanyha, ezért
 tengő a mi társadalmi életünk.

Nézzük közelebről s vegyük me-
 gyónket, a mely pedig mindenesetre
 az ország első megyéi közt foglal-
 hat helyet e tekintetben.

Nógrádmegye körülbelül 200,000
 lakost számlál, nagy számú még ak-
 kor is, ha nem feledjük, hogy 77 □
 mértföldön van elszórva, de vajmi
 csekélységgé vártul, ha e számot tár-
 sadalmi értékre redukáljuk, mert
 nem egy, de legkisebb számításal

két nuliát kell elhagynunk s a két-
 százezer közül alig kétezeret lehet a
 szó szorosabb értelmében vett társa-
 dalom tényezőjéül tekintenünk, — a
 többi a társadalomra nézve legalább
 ma még el van veszve.

De még e kétezer is csak azon
 tömeget alkotja, melyből esetről-e-
 setre 5-800 embert lehet valamely
 czél vagy eszméérdekében megnyerni,
 valamely ugy harcosává avatni s
 ha e mellett tekintetbe vesszük, hogy
 még e szám is meglehetőse optimis-
 mussal van összeállítva, fogalmunk
 lehet azon csekély körről, mely ily
 nagy megyében a társadalmi életet
 korlátolja s nem lesz talány előtünk
 többé, hogy miért kerül minden leg-
 csekélyebb eredmény oly oriai erő-
 feszítésbe, s miért koronázza oly
 gyóren siker a legodaadóbb tevékeny-
 séget is.

Igen mert a számításba vehető
 5-600 embernek is csak egy része
 képes öntudatosan működni s tisztán
 felfogni egyrészt azon kötelemeket,
 melyek minden művelt honpolgárra,
 hogy ne mondjam magyar hazafira
 háramlanak s képes mérlegelni azon
 hasznat, melyet az egészséges társa-
 dalmi élet egyesekre ugy, mint a
 nagy egészre hárit.

Meg kell azonban vallani, hogy
 csakis azon lovagias érzület, azon ne-
 mesebb ambíció, melyet a magyar tár-
 sadalmat még ma is tulnyomó részben
 alkotó nemesség őseitől örökölt, tartja
 a lelket e kis számban, miután a tár-
 sadalomnak hozott áldozat nálunk
 mindig nagyobb azon haszonnál,
 mely ezért visszaháromlik.

Vegyük a dolgot gyakorlatilag,
 hogy mérlegelni tudjuk a terhet,
 mely nálunk ugy mint egyebütt or-
 szágszerte, egy bizonyos számú egyé-
 nekre nehezedik.

Tessék például végigmenni e la-
 pok előfizetőinek névsorán, s lehetet-
 len lesz meg nem győződni arról,
 hogy ugyenezen pár száz névre czi-
 mezvük a bel és külföldi lapok, fo-
 lyóiratok, e nevek figurálnak a b-
 gyarmati, losonczi, szécsényi stb.
 társas körök névjegyzékén, ebből te-
 lik ki a megyei bizottmányi tagok
 névsora, ezek az iskolaszékek tagjai
 ezek járnak a színházba, hangver-
 sonyekbe, bálókba s nem ritkán a
 czél iránti tekintetből, ezek irnak
 alá és alakoznak, ha tűz, víz, rozsa
 nyomort azúl, ha járvány dul, ha az
 árváknak ruhára, tanszerekre van
 szüksége, ezek áldoznak, ha vala-
 mely országos, nemzeti czél áldoza-
 tot kíván, ezek pártolnak irodalmat,
 művészetet, ezek viselik a politikai
 pártterheket, ezeket veszi számba
 mindaz, ki valamely erkölcsi és

anyagi támogatást keres, ki isko-
 lát, színházat, kórodát stb. akar épi-
 teni vagy bármit létesíteni, mi a t.
 cz. közönség közreműködésével esz-
 közölhető.

Igen természetesen, hogy e csekély
 számnak sem minden egyes bir any-
 nyi anyagi és szellemi erővel, annyi
 kitartással és lelkesedéssel, hogy min-
 denkor és mindenütt résen álljon;
 könnyen belátható, hogy esetről esetre
 megozlik a czél különfélesége sze-
 rint s hogy legtöbb esetben alig le-
 het annyit tömöríteni, amennyi épen
 elégséges a czélnek ügygyel bajjal
 lehető eszközlésére.

És itt fekszik ami társadalmi
 életünk gyengesége, és nem épen
 lanyhaságunkban, szentvelenségünk-
 ben, — de igen is a társadalmi tő-
 nyezők csekély számában s hogy e
 csekély számnak sem anyagi sem er-
 kölcsi ereje nem áll arányban azon
 feladatokkal, melyeknek betöltését a
 helyzet kényszerűsége, a nemzeti
 érdekek, és saját becsérzete kötelmei
 közé sorozta.

Naturalia non sunt turpia.

Kétségtelen, hogy a természetben semmi
 el nem vesz. A halál, a rohadás új élet
 csiráját hordja magában. A trágya, ezen
 állati ürülék s növény-rohadék, éltető eleme
 a dennünket tápláló földnek: azért arról,
 mint életszükségről igen komolyan kell el-
 mélkedni.

A marha és növény-trágyával meg-
 szoktuk már az elbánást: de a legbecesebb
 trágyáról, az emberi ürülekről illetlen do-
 lognak tartják csak azólni is. A társada-
 lom azon osztálya, mely az árnyékszék
 tisztításával foglalkozik, megvetett (paria).
 A béres csak kivételesen bírható res, hogy
 az emberi ürüléket a többi trágya közé
 vegyítse.

Mindaz megrögzött előítélet, mely meg-
 bosszulja magát. Páris csatornai bérbeadá-
 sából roppant közjóvedelmet húz. Az em-
 beri ürülékből kereskedelmi cikk gyártatk,
 mely a guanónál is becesebb.

Losonczirol a szaltnyai derék gazda-
 tiszt Eberst ur nagy haszonnal hordatja ki
 az ürüléket a pusztára, a hol sirokba öntve,
 két annyi földdel megkevertetik, azután
 földdel befödetik, hogy a lugaó (ammoniak)
 el ne illanjon; és pár hónap alatt szagát
 veszti, s lapáttal vékonyan szorják szét a
 földken, megbecsülhetlen trágyát képezvén
 ily állapotában. Hogy pedig az árnyékszék-
 kek tisztítása büzt és tisztátlanságot ne
 okozzon, arra szivattyúk használtatnak,
 melyek segélyével fényes nappal, canicularis
 időben is szagtalanul lehet tisztítani

Gondolja el az elfogulatlan olvasó,
 mennyi kényelmet szerezne egy ily tisztító
 gép a városban, a mai tisztítási módszerrel
 szemben; és mennyi jóvedelmet biztosítna
 akár az egyes vállalkozóknak, akár pedig a
 közönségnek, ha azt gyepmester által há-
 silag akarná kezelteni. Minden házi gazda
 szíves készséggel fizetne bizonyos mérték-
 letes díjt; és mennyit fizetne azon földbir-
 tokos, kinek tagján sirokban elhelyeztetnék

ezen megbecsülhetlen trágya, ha annak be-
 cséről meggyőződött.

És ha már ily tisztító géppel bírna a
 városa, s a mellé fogattal, kérdem, nem le-
 hetne-e szigorúan megrendelni, hogy minden
 háznál szemeses gödör legyen, melyből a
 trágyát minden 14 nap alatt ki kellene hor-
 datni; ellankozó esetben azt bizonyos mér-
 sékelt díjért a városa hordatná ki, és a
 trágya is annak tulajdonává válnék, me-
 lyet azután a városon kívül, szélmentében
 s földdel befödve kellene halomra gyűjteni,
 és az is jelentékeny közjóvedelmet képezne.

Hogy ezen roppant ürülék s trágya-
 mennyiség nagy befolyással volna a határ
 termő képességére: azt bizonyítani fölösleges;
 valamint a közegészség és köztisztaság is
 igen sokat nyerne az ily intézkedés által.
 Ily módon tisztán lehetne tartatni az Ipoly
 folyót is, mely márhának s embernek italul,
 s annyi egyéb használatra szolgál; míg
 most a sok piszok miatt uszodának sem
 alkalmas.

Valóban egy akkora népmennyiségű város
 mint B-Gyarmat, melynek kebelében bür-
 tön, laktanyák, iskolák vannak, az ürülék
 okszerű fölhasználása által, folyóirat virágzó
 állapotban tarthatná a maga határát.

Meg kell még jegyezmem, hogy Eberst
 ur előadása szerint a szivattyu előmolt, s
 azóta béresait 14 akte hordókkal küldöni
 be Losoncra, hol a házi gazdák minden
 ily hordó ürülék kihordásáért 20 krt. smet-
 nek a béresnek, s így az rendez bérén fölül
 szép összeget keresvén, munkáját szívesen
 teljesíti, s a gazdaság virágzik mellette.
 Azt gondolom, hogy az ily szivattyu nél-
 küli tisztításhoz vas galicist kellene hasz-
 nálni, hogy az ürülék szagtalanul tétessék.

Nem hiszem, hogy a lezsenyei és ujfa-
 lusi gazdaságok soká várasanak magukra,
 ha a trágyázás ezen módját megismerendik;
 mert 14 vagy több akó ürülék még is ha-
 sonlatlanul értékesebb trágyát képez, mint
 az a nagy szekér, de vajmi gyakran szal-
 más trágya, melyet a szorgalmas tulajdo-
 nosok városunkból határaikba hordatnak.

Ugy vagyok meggyőződve, hogy gaz-
 dasági s közrendészeti szempontból nagy
 fontosságu tárgyat penditettem meg.

Bodnár István.

Felhívás.

a magyarországi központi fröbel-
 négylet részéről a azülőkhöz és a
 hazai öszes négyletekhez.

Jelesít: „Egy, gyermekkeresztésüket mellem
 — s fölög erkölcsök képsé-intést an,
 a mely nekünk minden más tisztítástok-
 nál szükségesebb; hogy az ember erő,
 egészséges test, s a feltebb művelődés
 iránti foglalkozó sziv és lélekkel lépjen ki
 a gyermekszobából.”

Gróf Bodnár nemzeti s állami miniszter

Égetőbben mint valaha, hangzik fel a
 jelen korban a nők ferde s házagos neve-
 lésének panaza, továbbá rendeltetésük is-
 meretének hiánya, mely gyermeküknek —
 már leggyengébb koruktól fogva — ter-
 mézeteszerű s tapintatos neveléséből áll.

Ha azonban, tekintettel a nők termé-
 szet-erőre: gazdaszony, nő, s anyai hiva-
 tására, ök oly felvilágosító ismeretekben
 részesíttetnének, melyek képesítékék őket
 ezen kötelességük lelkiismeretes teljesítésére,
 akkor ez által a jellem és kedély, tudás és
 cselekvés ezen hiányos volta tökéletesen
 felcserélve, — ugyazinto a fonákon nőeman-

ciationális küzdelmek mellőzve, a mely tények épen gátolják elérését annak, hogy a férfiak és nők között egyenjogú nők a társadalomban ugyanolyan fokra emelkedhessenek — akkor ők képesítve lennének annak természetes utáni elérésére.

S csakis így lehet a nő, a család lelke gyermekeinek — a szó legnemesebb értelmében — nevelője, a csakis ez által tekinthető át a haza és emberiség iránti kötelem nagyságát és szentségét.

De a légteljesebb mérvben javított tanodák sem lesznek képesek soha eszközölni azt, a mit a korszellem mindenki számára s mindenki fölül igényel, ha a nő, ugyazint leánytanodák, a társadalom minden osztályu kisedeinek javított és előfeltétel nélküli nevelésére nem alapítanak.

A nagy többség azonban még mindig nem fogja fel, hogy a kisedednek, a testin kívül még szellemi szükségletei is vannak, s minden oldalra tehetségeit fejlesztve, az iskolához előkészíteni kötelességük, hogy a tanoda oly sikeresen működtesse, mint kellene, mert a természetben szükségkép mindennek meg van a maga útja.

De neveshetjük e természet szerű fejlődésnek azt, ha az első gyermekével, mely idő tagadhatlanul legfontosabb a gyermek testi s szellemi előképzésére — kártelen megzavarjuk s minden fokozatos áthidaló eljárás nélkül a gyermek gyakorlatlan, tehát közpötlén s gyenge erőit a komoly, kimerítő tanulásra kényszerítjük, tesztül pedig természetellenes bánásmód s elhelyeztetés által elnyomortjuk?

Az azonban a szegényebb sorsu családok anyagi életküzdelme, sőt a jobb módúak eddigi ferde életmódja is lehetetlenné tette a gyermek szeretetteljes, helyes irányu, természet szerű fejlesztését; de az újabb időben felmerült humanus szemlélmény ügyelme oly mérvben fordul az emberiség kifejlődésére oly fontos gyermekkeretek felé, a mely mérvben enyészik — eddig a gyermek megvédése s vezérlésére adottnak hitt — drágyabani bizalom s e közmondás: „segíts magadon s az isten is megsegít“ mindig nagyobb tért nyer.

S ha továbbá átgondoljuk Pestalozzi szavait: „Ha az anya magasztos fogalma s erőinek szemléletébe merülvén, felébredve egy oly világban lelem magamat, hol ezen anyát hiában keresem — mert az életviszonyok oly ferhesen nehezdednek az emberekre“ — beláthatjuk, hogy hánkra nézve mi sem szükségesebb, mint

hogy ennek eltávolításában a magyar nép minden osztályából magyar nők működjenek kézre: Ennek céljából pedig szükséges:

1-ör. Hogy a leányok, a családok alapítói részesítsenek oly tanokban, melyek által természetes hivatásukat mint gazdaszszonyok, nők s anyák, házigtalanul s teljesen töltthessék be.

2-ör. Ha ema természetes cél el nem értenek is, épen képezés által mégis egy önálló, s érdemteljes állást foglalhassanak el, t. i. mint mások gyermekeinek nevelői, tehát mint magyar gyermekkereteszónok.

Ezen kettős cél elérését lehetőségessé teendő, a magyarországi központi fröbel-negylet 1874. évi szeptember 1-től az elsön kívül, gyermekkereteszónó — képezdójének második tanfolyamát is megnyitja azon kéreessel, hogy különösen magyar leányok — a társadalom felsőbb köréből is — minél számosabban jelentkezzenek az egylet első alelnökénél — Rosenzweig — Saphir Sarolta urnónél Budapest tükörutca 2. sz. — mint hallgatók, hogy előkészítsenek a haza s emberiség iránti kötelemek betöltéséhez.

Szegényebb leányok nem csak a havonta két forintnyi tandíj lefizetésétől mentetnek fel, hanem néhány hónapok után, a viszonyokhoz képest segélyben is részesülhetnek, hogy ha szorgalmuk és képeasségüknek jelét fogják adni.

Mindenik tanfolyam 12 hónapra terjed.

A képezdöbe felvételt akaróktól megkivántatik, hogy 16-ik életévüket betöltötték, s a leánytanodák 4 elemi osztályát kellő eredménnyel elvégzették legyenek, ellenkező esetben felvételi vizsgának lesznek alávetve.

A mindkét tanfolyamot jó sikerrel végzett hallgatók — az 1874. évi mártius 29-én 7905. sz. a. kelt s a m. kir. vallás és közoktatásügyi ministeriumtól nyert felhatalmazás folytán — államilag jogosult oklevéllel láttatnak el.

Jelen felszöllítást az egylet azon kívánattal fejezi be, hogy a hallgatók mind egyike legyen oly szerencsés, hogy a tanulatak majdan saját családja körében alkalmazhassák; de azok, kiket e sors nem ér, működjenek annál buzgóbban oly gyermekek nevelésén, kik szülői szintén nem oly szerencsések, hogy saját kisedeiket önmaguk nevelhetnék.

Budapest 1874. június hóban.

Az egylet nevében:

A vála sz t má ny.

Politikai szemle.

— Az országgyűlési ülések most már 9 órákor kezdődnek. Képviselők, kivált az ülés elején, kevés számmal szokták megjelenni, s minden szavazáskor sok a távollévők száma.

A választási törvényjavaslat 12-ik szakasza volt a lefolyt hét tanácskozásainak főgás kérdése, s ebben főképp az a pont, mely szerint a választási jog a befizetett adóval legyen összekötve. Ezzel rokon természetű intézkedésekről szól a 108-ik szakasz. E kettőt tehát együtt tárgyalta a ház heves vitában, négy napon keresztül. Az ellenzék ölesen támadott, s minden árnyalata ellene volt a két szakasznak. A július 22-iki ülés pláne egész viharos jelleget öltött a Pulszky Agost beszédje után, ki az ellenzékéről azt mondta, hogy az adó nemfizetés elvét hirdeti. A jobboldal pedig Szontagh Pál beszédje miatt ingerlödött föl. Ő a 12-ik szakasz azon intézkedését támadta meg, hogy a sajtóvétségért eltiltettek is elvesztik a szavazás jogát, ha elítéltetésük a beiratkozások idejére esik. Parlamenti képviselőknek és felelmetes előjelnek nevezte ezt.

A ház a július 25-iki ülésben döntött a két szakasz fölött, s megszavazta mind a kettőt. Az adóbefizetés vonatkozó pontnál névszerinti szavazás volt és 25 szótöbbséget nyert.

Most már gyorsabban folynak a tárgyalások, a nagyobb jelentőségű pontokon túl lévén van a ház, s a július 27-iki ülésben a 13-ik szakasztól kezdve a 31-ig jutott.

Kár, hogy a többség a miniszter felszöllítása daczára is nem hagyta meg eredeti szerkezetében a 23-ik szakaszt, mely kimondta, hogy a központi választmány belső ügykezelési nyelve a magyar. Itt Wächternek a nemzetiségi törvényre utaló módosítványát fogadták el.

A választási törvényjavaslatnál most ama pontok körül várnak nagyobb vitát, melyek a visszaélések megbírtetéséről szólnak.

A főrendiház jul. 23-án tartott ülésben röviden elfogadta a román vasuti csatlakozásra és temesvár orsovai vasutra vonatkozó törvényjavaslatokat. Ellene Eötvös Dénes báró szölt.

Hasonlóan minden vita nélkül elfogadtattak a györ ebenfurti, valamint a vágvölgyi vasutakra s a méter mértékre vonatkozó törvényjavaslatok. Keglevich B. gr. a fővárosi rendőrség hanyag mulasztásai tárgyában interpellálta a belügyért.

A választási törvényről az a hír, hogy a főrendek minden vita nélkül fogják megszavazni, s ekkép lehejö lesz a melöbbi szentesítés, és a választók névsorának összeírásához lehet fogni szeptemberben vagy októberben.

— A szerb patriarcha választása ügyében a kormány megtevén fölterjesztését, a kisebbség visszavonulása mellett egyhangúlag megválasztott Stojkovich budai püspöktől a királyi megerősítés megtagadlatott. Az ez iránti királyi leiratot külön futár vitte meg Karlovczra. E leirat a július 29-ön tartandó kongresszusi ülésen olvastatik föl. Valószínű, hogy e leirat fölolvása után az egyhangú többség meg fog oszlani. Egy rész leteszi mandatumát, a más rész az eddigi kisebbséggel egyesülve, meg fog hajolni a királyi szönek és bele megy az új választásba, mely ismét egyhangú lesz. Azonban nem tudni: az előbbi kisebbségi jelöltre, Gruics püspökre fog-e esni, vagy újabb hírek szerint Ivackovich erdélyi román patriarchára, ki szintén szerb születtésű s így választható volna.

— A hadseregben bekövetkezendő sokféle reformokról hallani, mióta b. Koller a hadügyminiszter. A hadsereg fölszerelésére vonatkozó szerződést a Skene-féle konzortiummal fölbonította Ez jóhatásu dolog volt. Kevebbé jóhatásu azonban egy másik, melyről még csak beszélnek, de elég aggodalmasu, s az egy éves önkéntesekre vonatkozik, kiket a tiszt urak sehogy sem szerettek.

Elöször is az fogják tenni, — mondja egy értesülés, — hogy béke idején az egy éves önkénytesek nem fognak többé tisztekké előléptettetni. Azon önkénytesek, kik ugy az elméleti, mint a gyakorlati kiképzetésben beváltak, mint hadapród-helyettesek illető hadtestök tartalékába fognak áthelyeztetni, e minőségben részt vesznek az idöszaki fegyvergyakorlatokban, és csak mozgósítás esetén neveztetnek ki tisztekké és pedig olyformán, hogy rangra nézve az egyidőben előléptetett „Berufs-Kadetek“ után következnek. Azonkívül az a szándék is fennforog, hogy néhány magánintézetből, melyeknek növendékei a gyakorlatban nem váltak be, megvonatik azon jog, hogy bizonyítványokat adhassanak ki, melyek birtokosai mint egy évi önkénytesek nem tarthatnak előbb fölveteli vizsgálatot letenni. Végül az a szándék, hogy azon orvos-tan hallgatók és orvostudori jelöltek viszonyában, kik mint segédorvosok szolgálják az az egyévet, változás eszközöltessék, és pedig olyformán, hogy nemcsak az egyetemi városok kórházaiiban szolgálhassák le az egy évet.

TYPOSOK.

— Irta Horváth Danó —

(Folytatás.)

M e t t e: Van még egy rongyos forintom, Azt is az Icaibe hagrom.

A diurnista. Ott áll — ki tudná hány század órá? bédálait jegecedett tintaburkolat védi az összerokadástól, keblében süri sötét éjéktént terül el a kiapadhatlan atramentum. Ki ne ismerne a vaskos csiga benger tintatartóra, mely sötét betűvel anynyi keblét rázkódtat meg, midőn anyagot ad egy egy bírói ítélet leírására? Mellette percig egy rozsdamarta penna, melyet a diurnista szokott egykedvűséggel forgat a papíroson végig. Mit bánja ő, akár mit ítélt a tekintetes törvényszék, csak a betűket galabítsa össze, miatta felakaszthatják vagy börtönbe zárhatják az egész emberiséget; őt az ilyen apró események ki nem hozzák a phlegmából. Minek is gondolkoznék afelett, hogy vajon mi foglaltatik abban, amit lemásolt? Azért a diurnum nem fog megnagyobbodni, mert az olyan változatlan egység, mint a korcsmáros itczéje. Ezért megfeszíteni — egészen hibavaló dolog, annak ugyse veszi senki hasznát, mégha egész genialitásig is, kimivelné, olyan lenne az akkor is mint az ezer forintos bankó — a saluban. Az örökös másolás egész géppé változtatja át, mely nyikorgás nélkül végzi egyhangú pályáját. Ha élt az öt órá, még a megkezdett szö nem végzi be, hanem kiveri a tentától duz-

szó tollat, s oda helyezi a tentatartóra, azután egyet nyajtözködik a nagy munka után s elhagyja íróasztalt azon megnyugtató gondolattal, hogy ismét egy forinttal forba van. Este aztán ott találja az ember a körösmában, hol hosszú pipája keserves horkolása mellett issza a „gemischtet“, váltig nézgetve széjjel, hogy hol nyilnek egy kis potya? Könnyű arra rátalálni, ahol jó ezimborák vannak. Hát bizony mulatnak ott a másik sarokban még ípedig muzsika szó mellett. Kemény legények lehetnek, mert ama halmaz kölyök czillinder tartalma mind kifogyott, és még csak össze se disputáltak. No de az a tolsó czillinder „rikató“ megtette a hatást: kezdődött az erősebb szövaltás, az ugynevezett „odamondás“. — Egyik orosz táni felelemelkedettséggel azt állította, hogy „hines ember a világ, akit pénzzel nem lehetne megvesztegetni“, a másik, hogy „igenis vannak egyes osztályok, mint pl. a katona osztály, mely aljas vesztegetéseknek nem enged.“ — Ebből persze nagy dolgot csináltak, az az hogy nagy lármát, s hogy e komolyabb argumentumokat kikerüljék, egyenkint elhagyogatták a czillinderekkel megrakott asztalt s kiosztak a teremből. A diurnista észre vévén ezen abnormis állapotot, s azt, hogy az asztalnál nem maradt más, mint egy öreg borvirágos orrü sógor, ki a vita alkalmával mely belátással passive viselte magát; — oda sonforog a cserbe hagyott italok tömkelegéhez, s beszédbe ereszkedik a sógorral, akivel aztán végig ivott minden maradékokat. — Soha se bánja ő, ha az amicék

párbajokra is hívják egymást, „inter litigantes“ — potyához juthatott. — A czillinderek kifogytak, de a gyomor megtelt. Ilyenkor más sangvinikus ember dalolni kezd, vagy szidja a németet; de ami diurnistáknak eszt az ilyen csekélység meg nem zavarja, hanem szép csendesen összeszedi magát, s anélkül hogy jó éjszakát mondana, — hazaballag. A pinczér föl írja a forintot. —

Azon vágyak és vérmes remények, melyek ifjú korában levették, egytől egyig kihaltak keblében. — Mégis, ki mondhatja, hogy diurnista nélkülözhető tagja a társadalomnak, s hogy kihalt ambícióinak daczára nem foglal el olyan helyet, mely betöltetlenül nagy hézagokat hagyna hátra. — Az igazság először csak kimondott szó, mely igen könnyen elrepülne, ha a diurnista papíron meg nem örökítené. — A fiatalág ritkán vállalkozik e hivatalra, s ha igen, úgy nem bizik lelki erőiben s lemondott minden roményeiről.

PETRARCA.

A művészet hazája, a tisztá, derült egü bájos Itália ünnepet ült; július 18-án mult 500 esztendeje annak, hogy Olaszország legnagyobb, világhírü lantos költőjének ajkai örökre elnémultak.

Az olasz nyelv ujjá teremtdójének, a toscanai költö királynak bölcsöjét Arezzóban ringaták (szül: 1304 július 20), hova szülei, mint száműzöttek Firenzában menekültek.

Elöbb jogász volt; de 22 éves korában apja s anyja halála után pappá lett Avignonban. Itt látta meg 1327-ben a sz. Kláráról nevezett templomban Sade nejét, a szép s erényes Noves Laurát, a ki költői tehetségé kifejlésére elhatározó befolyást gyakorolt.

Látni s szerelemre lobbanni — pillanat műve volt. És e szerelem tüze nem halvány fényt terjesztett s nem ideig óráig tartó volt: elkísérte az költöket egész halála órájáig.

Sokan azt tartják, hogy Laura nem volt feleség, nem lehetett az; mert költö egy 11 gyermekkel bíró anyát nem szeretett volna fellengően kitarással, hanem hajdon maradt bár Petrarcát szerette. Nem mert hozzá menni, félt, hogy a közelebbi viszony P. érzelmét meghűti iránta. Ez szörszálhasogató német vélemény, mely alig érdemel figyelmet. Olyan nőt, a ki szeret s hogy a férfi szerelmét megtartsa azt azért tisztítja el magától — nem tudok képzelni.

Elég a hozzá, Petrarca forró szerelemre gyúlt s ettől fogva élete a sohajok s ábrándok lánccolata volt.

Gyötrelmes helyzetén a hivatogó olasz Músa szava könnyített, mely csak kevésel ezelőtt született meg s lángészre várt, mely a haladás zászlóját felragadja s magasán lengesse.

Fényes tehetége, kintnő olvasottsága, tiszta, eszményies érzelme, irányának varázserője: e szerepre Petrarcát egészen alkalmassá tette.

— A francia kormány körében és a nemzetgyűlésben történtek ismét élelken foglalkoztatják a közérdekeltséget. A Franciaország pillanatban is, midőn a politikai események a nyárhoz elől árnyékba vonultak, teljesen igénybe veszi a ügyelmeit, noha epon nem valami örveendestető alkalomból.

— A kormányválaság, melynek okait már említettük, a végrehajtó hatalom jelleget olyanná tette, mely a köztársaság barátaikat épséggel nem nyugtathatja meg. Ez a jelleg orleanista, a ha hozzá veszedük, hogy a kormány feje: Mac-Mahon, Cissej a minisztertanács elnöke, és az új belügyér Chabaud-Latour mind katona, ez is nyom valamit a mérlegben, kivált ha a kardot kell oda vetni.

— A jul. 23-iki ülésben kerültek tárgyalás alá az alkotmányi indítványok. Nevezetesen Perier sokat emlegetett indítványa, mely a köztársaság kimondását kívánja; továbbá, ha ez indítvány el nem fogadható, a nemzetgyűlés fölőrlatását kívánó határozati javaslat és Wallon indítványa a köztársasági elnök hatalmának rendezéséről.

Érdekes azt is megemlíteni, hogy Mac-Mahon kijelentette előlegesen több képviselő előtt, hogy Perier indítványát visszautasítja, mert az a republikánusok kizárólagos győzelmét idézhetné elő és elválasztaná őt (a tábornagyot) a konzervatívoktól, holott ő ezekkel akar kormányozni.

Vegyes.

A magyar-osztrák északi sarkexpedíció. Sideroff ur, a szent-pétervári földrajzi társulat tagja, az orosz tengerészeti minisztériumnak javaslatot terjesztett elő, melyben kifejti, hogy véleménye szerint merre felé járhat most a „Tegetthoff” és mikép lehetne az expedícióról híreket kapni, és leveleket s élelmi szereket juttatni hozzá. Sideroff ur a javaslatban először is arra utal, hogy Wilczek gróf a „Tegetthoff”-ot 1872. aug. 1-én hagyta el Novaja-Semlja északi partján az é. sz. 76° alatt fekvő Naszan-fok mellett; a hajóakkor egy öbölben volt, melynek bejárását az észak felől jövő jég már elzárni kezdte. Később a Novaja-Semlja közlelőből jövő tengerészek azt jelentették, hogy a jégzajlás az északi jéges tengerben nagyobbodott, s 1873. nyarán rendkívüli óriási volt; a hol egyébkor őt werst szélességben terjedt el a jég, ott 1873-ban ugyanazon északra 100 werst szélességre terjedt ki. Sideroff ur azt hiszi, hogy a „Tegetthoff” ha a Naszan-fok a jég-

tömegektől ment lett volna Novaja-északi-keleti caucsat, mely az említett fokbegtől csak egy napi távolságra van; azontúl a jég nem állja útját és így könnyen juthat el a jenióiakéi öbölhöz. A Jenisei folyamnak igen erős áramlata van, meg az öbölben is észrevehető. Ez öbölben már júniuskor nincs jég, mert az erős áramlat a nyílt tengerbe hajtja, a hol kis laza darabokban zajlik. A Jenisei áramlata és részben az Obel's Novaja-Semlja északi-keleti csucsalévő „Remény-fok”-ig megy és az északi jégetenger azon térképen, melyet az orosz tengerészeti minisztérium 1872-ben kiadott, fel is van tüntetve. Ezenkívül egy orosz tudósok jelentéséből, mint Petermann földrajzi közleményeiből is kitűnik, hogy Novaja-Semlja és a jenióiakéi és obi öblök között norvég vitorlások akadálytalanul közlekednek és sokkal melegebb áramlatot találhatnak, mintha a walgatzi szoros felül a kárisi tengerbe mennének. Mind ezekből az következik, hogy a „Tegetthoff” nem jutott el a „Remény-fok”-ig bár ez volt szándéka, mert különböző akadály nélkül folytathatta volna útját a jeniói partvidék felé, itt pedig a nomádok, kik nyáron át csordákkal az északi óceán partjain vándorolnak, meglátták volna. Sideroff ur megjegyzi még, hogy a „Tegetthoff” bőven el volt ugyan látva elcséggel, de ebből már a jövő évben alkalmasint kifogy, mivel valószínű, hogy az expedíció vezetői az élelmi szerek egy részét óvatosságból valami raktárban helyezték el. Hogy tehát a bátor tengerészek a a tenyegető szükségétől megóvassanak, még ez évben élelmi szereket kellene szállítani a Naszan-fokhoz. Sideroff ur azt ajánlja, hogy a kormány forduljon Wardé norvég kikötővárosban Meyer hajótulajdonoshoz, ki közelebb a Jenisei és Ob torkolatához hajót fog küldeni. (Megjegyezzük, hogy nem rég a „Tegetthoff” számára „Diana”-val, mely Skótközből az északi sarkvidék felé ment, bő elcséget küldöttek.) Sideroff ur végül kiemeli, hogy a magyar-osztrák expedíció azon törekvése hogy tengeri utat ledozzen fel Szibéria felé, Oroszországnak is érdekeltnek áll és ezért ezélezard volna, ha az orosz kormány igénybe venné Meyer ur szolgálatait, mely esetben ő maga, tekintettel a szép célra, ezer fital kész a költségekhez járulni. Az orosz minisztérium elfogadta Sideroff javaslatát és intéskedni fog, hogy az expedíció számára a Meyer-fele hajón levelek is küldessenek.

Gladstone a nők szavazati jogáról. Miss Lydia Becker Manchesterban, annak idején egy 18000 angol nő által aláírt emlékiratot küldött át Gladstonnak, hogy őt

a nők szavazati jogát kimondó javaslatnak megnyerje. Gladstone erre a következő levlélben válaszolt: „Asszonyom! Van szerencsém az emlékirat vételét bizonyítani. Én megmaradok azon nézetek mellett, melyeket a fontos kérdésre nézve korábbi évekből a parlamentben kifejtettem. A örülök, hogy egyes esetekben családterületeknek bizonyult intézkedések a törvénykönyvből ujjolag kiküszöböltek. Ez általános álláspontom megjelölésén túl azonban most nem mehetek, és a jövőben követendő eljárásom különbsé kifejtését egy általam ítéltendő alkalomra és parlamenti helyemre tartom fenn.” Az utóiratban pedig hozzátesszi: „Reményem, hogy a családom körében legújabbban történt szerencsétlenségek válaszként késedelmet ki fogják menteni.” Ezzel tehát a szavazati jogra vagy nők reményei az ülésszakra nézve elenyésztek. Néhány nap előtt a Forsyth-féle javaslat kitöröltetett a jegyzékből, a nélküli, hogy ezért az alsó ház bármely oldaláról a legkisebb sajnálkozás nyilvánított volna; Diaraeli, a ki a tavali ülésszak alatt nem csak hajlandóságot tanusított a nők kivánsatát iránt, minthogy a jövő választásoknál esetleg segítségükre szoríthatott volna, most, mintán ezéllát elérte, a követelésüket eszedesen eljette. Gladstone válasza szintén teleplezett elutasítása az emlékiratban hangsúlyozott elvnek; habár ő nála nem is lehet biztossággal előre megmondani, hogy a „tényállást közelebből tekintve,” nem fog-e különböző kényeszerítő okokat felfedezni a szavazati jog megadására nézve.

Hirek.

A debreczeni könyv-, kö., műnyomda s kártya-gyári részv. társulat kiadványában rövid időn az új mértékeket ismertető 4 oly faló ábra jelenik meg, melyre jónak látjuk kereskedő, iparos s gazda közönségünk figyelmét előre is felhívni. Teljesen a gyakorlati élet a forgalom igényeire alkalmazva ezen, Békessy László gazdasági intézeti tanár által összeállított mű, az új hossz, súly s köb (ár) mértékeket ön álló, a szükséglet szerint egyenként is megszereshető lapokon, nem csak beosztásukban ismereti, hanem feltűnő a mértékeket rajzban, s ad oly szinnyomatú rovatos átszámítást, melyen bárki is, minden előleges tanulmány vagy számítás nélkül régi mértékeket ujjban, vagy ujjakat régeben azonnal kifejezni képes. A 4-ik tábla a beosztások s mértékek rajzának ellagyasával a rovatos átszámítások összesítését

foglalja magában. Előfizetési ára 1 es tábláznak 40 kr., mind a 4 egyzetre megrendelésnél 1 frt. 80 kr. Bolli ára magasabb leendő.

Lang szület. Hummer Franciaország leánytanodájában a vizsgák jul. 30-án reggeli 9 órától 12 óráig s folytatólag délután fél 3-tól majdnem 6 óráig tartattak meg. Aki résztvett a szigorlaton, örömmel tapasztalhatta ama szép eredményeket, melyeket a növendékek részint egyes tantárgyakban, részint a szép művészet egyes ágai-ban (zongora, ének, szavallat, rajzban) felmutattak. — A tanerők iparkodtak odabátni, hogy a növendékekben ne az értelem nélküli úgynövezett szajkómódoni betanítással öljék el a gondolkodó tehetéseket, mint az igen sok leányintézetben történik, bol előre betanított s kimért feleletekkel brilliornak s ámitanak a zsego növendékek; hanem az értelmes felolotokból az avatottabbak észrevehetőek, hogy a növendékek mindannyian bő tájékozást szerettek a tudományok nagy tömkelegében úgy, hogy idővel önállóan fejleszthetik tovább értelmüket s bővithetik ismereteiket. Nem feldiletségség, hanem alaposaság; nem szajkósas, hanem értelmes tanulás voltak az irányadók. Ily erős alappal ez intézet növendékei meg fogják közelíteni ama szent célokat, melyekre a szépnem mint honleány és mint anya hivatva van, s megérnek a csak néhány nappal ezelőtt megbozott s a nőnemet nagykorúsított törvényre. Ami főérdeme ez intézetnek, az különösen abban rejlik, hogy legnagyobb gondot fordítottak a hazai nyelv alapos tanítására. Vanuk olyan szülők, kik gyönyörűségüket találják abban, ha leányaikat idegen nyelvekre taníttatják, mintegy a nőnél a nyelveket tartván műveltségük színormértéként, s előbb nyelvmostereket tartanak, hogy 2—3 évet elvegyenek leányaiknak kiképezése rovására anélkül, hogy előbb a hazai nyelvet alaposan beszéltve, annak segélyével belső műveltséget szerozzenek számukra. — Az ilyen szülők nagyon csalódnak; mert az ilyen nyelv s az előbből mindon lehet, csaknem bensőleg mivelő nő. Mily élvezet volt hallani, hogy kis izraelita leányaink zengetesen beszélik hazai nyelveket, melynek főlényo mindenesetre meg fogja velük utáltatni ama eddig beszélt s mindon enphoniát nélkülözöz zsidókeveréket. Az intézet 9 tag vezetésére volt hivva s e-ridén 55 növendéket számlált. A növendékek közül az egyes tantárgyakban kitűntek: Szerényi Irén, Kolb Sidonia, Bodnár Margit, Dömök Erzsébet, Weisz Vilma, Jeszenszky Jolán; zongorában: Lang Aranka és Fel-senburg Lidia; énekben Nedics Leuke é

Petrarcának, az embernek életét, sokan ledérnek mondják s a mai erkölcsös élet kívánalmához viszonyítva, valóban az is volt; de a költő érzeményei magasztosak, kellemesek, tiszták, s előadásában is válszatékosaság, változatosság, valódi költőiség bámulatos szépség nyilvánul. A nyelvet annyira hatalmába kerít, senkinek sem sikerült, mint nekie. Nála az érzemény és kifejezés annyira összeillő, mintha csak egy töről nőttek volna. Nála az érzemény mindig megtalálja a legillőbb kifejezést. Könnyedsége páratlan. Érzelemmel és nyelvvél csak játszott, enyelgett.

Költeményeiben leginkább sováro s fájdalomt énekel meg. De az a sovárgás ódes sovárgás, az a fájdalom édes fájdalom.

Canzonei és sonettoi gondolati s kifejezési virágokban gazdagok, bár tagadhatatlan, hogy egy némelyikben a szellemesség az érzemény igazságának, a csiszolt irány a természetesség rovására szolgált.

Ez igaz, de az új nyelv, új irány, új szép kifejezés mód megteremtőjének érdemeit elvitatni nem lehet.

Költőnk szerelmi bábánata enyhülését stazás által akarta elodázni. Elment Párisba, meglátogatta Brabantot, Schweizot, Németországot, Britanniát, Spanyolországot stb. Célját azonban nem érte el, 1337. év szeptemberében települt le. E hely, sok szép költeménye születésének helye s reánk magyarokra nézve is bir jelentőséggel. Kiszaludi Sándorunk a francia háború idején ide jövőn, a nagy költő szelleme megérinté homlokát, lelkesedést merite s

helyen s költői kifejlésre e körülmény befolyással volt, sőt, költészetében Petrarcával közös vonásra is találunk.

Itt, Vaucluse-ban, hazát s mezei jószágot vett s egyideig csupán „könyvtárban kereste s lelte mindenkor és minden ország-ból számos barátját.”

E jószágáról azt mondja:

qui non palam, non testro o loggia;
Ma, a lor vece un abete, un faggio, un pino
Tra l'erba verde e bel monte vicino,
Lavan o' terra al ciel nostro intelletto.

Itt egyedül volt sokszor; mert, mint mondja:

Amor non vanga sempre
Ragionando con meco, al io con lui.

Idejét tanulmányozásra fordította. Ő mind azt ismerte, tudta, a mi azon korban hozzá férhető volt s ismeretei tárházából nem késett mindazt közre bocsátani, a miről tudta, hogy az emberiségnek hasznára válik.

Költő s írói működésén kívül meg kell még említenünk hazafutórekvését is.

Tudjuk, hogy a pápák ezen időben A-ignódban laktak. P. nem szűnt meg a pápák a Rómába visszatérésre ösztönözni, a fejedelmeket pedig az igazságra figyelmeztetni, a szolgaságot és kegyetlenéget ostorozni és az álmos erényt ébraztgetni.

Mig így a költészetek, tudományoknak és hazájának szentelte életét; a vauclusei magányba egyszerre két vendég érkezett. Az egyik Párisból, a másik Rómából s mindkettő meghívás volt, s nyilvános megköszönés ünnepelelyre.

E megtiszteltetéssel leginkább „Africa” című költeményeért kiáltatott meg.

A dicőség iránt fogékony költő, hogy örült e megtiszteltetésnek, mutatja ily kezdetű ódája is:

„Una donna più bella assai che il sole.”

Eleinte habozott a választásban, de azután határozott s határozata Róma előnyére döntött ki.

A megköszönés 1341-ik évben, Sz. György hava 8-án, nagy ünnepélyességgel a főtemplomban történt meg.

Most archidiaconussá, római nemes polgárrá lett, majd Cola de Rienzivel az új pápa VII. Kelemen üdvözlésére küldetvén, — a pápa priorasággal ajándékozta meg.

Az 1348-ban kiűzött dögvéz, költői lelkesedés forrását, tartós szerelme tárgyát, eszményét magával ragadván — vigaszt Stanzaiban keresett.

Ezután lakását majd eme, majd ama városba tette át. Azonban a hely változtatás nem vonta maga után a tisztelet megváltozását is. Tisztelet, főpapok és fejedelmek egyiránt versenyeztek az iránta érzett tisztelet kifejezésében. Több igen előnyös állással kínálatott meg s a fejedelmek is fontos küldetésekkel bízák meg — de ő a nyugalmat, függetlenséget mindennél többre becsülte. Tanáskodik e mellett az is, hogy midőn XI. Gergely segélyt kérte ki, a pápai szék Rómába áthelyezésére vonatkozólag: ő a közreműködés mellett nyugalmat — elbocsátástát kérte.

Arquai mezei lakába vonult s élte utolsó 4 évét itt töltö.

Egy fia, és egy leánya volt. János szomorúságot, Franciska örömet szerzett apjának. Különbön P. nőlön volt.

A hanyatló nap, még lenyugvása előtt is fényugarakat lövelt.

Egészen a tudományok élt s főleg munkái javítását intézte. Néha 5 titkárt foglalkoztatott.

Igy, a munkálkodás mezejéről ragadta őt el a halál Franciska leánya s egy jó barátja karjai közül 1374. év július 18-án, ezelőtt 500 évvel.

A nagy ember emléke azonban még mindig él — talán örökké. És méltán; mert neki nem csak az olasz nemzet, az egész művelt világ igen sokkal tartozik.

Nemcsak az emberi, örökké igaz, gyöngéd érzelmek meg énekelésében, új költemény alakok teremtésében van az ő érdeme. Mint tudós a tudományoknak egészen új irányt adott. A vak hiszékenységet elvett megdöntötte, kimondván s követvén a vizsgá-lódás elvét. A codexok bírálata, helyreigazítása által, a történet tudományra is új fényt vetett. Kodvot élesztett a tudományok ápolása és a tudósok pártolása iránt egyenlően.

Működésének s kezdeményezésének nyeres eredménye: — a tudatlanság s a borongott Olaszországnak fény polera enlése — biztosítja számára a halhatatlanságot.

